

OPSEŽNI RADOVI U crvenoj i žutoj palači Muzeja grada Rovinja

Konzervatori i arheolozi otkrivaju iznimno zanimljivu prošlost barokne palače Califfi

"Sve ovo što sada radimo su pripremni radovi za cjelovitu rekonstrukciju svih objekata u kojima djeluje Muzej, palače Califfi i susjednih zgrada. Dugoročan je cilj da Rovinjci i njihovi gosti dobiju muzej kakav zaslužuju, a koji se istovremeno uklapa i u strategiju razvoja grada i turizma. Želja nam je svim posjetiteljima na cjeloviti način predstaviti i dočarati kako je nastajala ljepota koju danas baštinimo i koja je temelj suvremenog razvoja Rovinja, što podrazumijeva prikazivanje povijest Rovinja od prapovijesti do današnjice, kaže Tajana Ujčić, ravnateljica Muzeja grada Rovinja

NAPISAO **Aldo POKRAJAC**

Zgrada Muzeja grada Rovinja postala je pravo gradilište. Prvo su započeli radovi na preuređenje čuvaonice likovnih djela, odradena je sanacija krova, tavanačke međukatne konstrukcije i međukatne konstrukcije trećeg kata dijela Žute zgrade. Istodobno, na dugom katu nastavljeni su konzervatorski radovi koji otkrivaju bogatu prošlost Crvene zgrade.

U prizemlju se pak izvode opsežna arheološka istraživanja koja su već rezultirala iznenađujućim otkrićima.

Muzej grada Rovinja smješten je u nekoliko zgrada na jednoj od živopisnijih lokacija Rovinja. Najupečatljivije su palača Califfi s kraja 17. stoljeća (u narodu zvana Crvena zgrada), s raskošnim pročeljem, kamenim portalom i grbom obitelji, jedna je od najkvalitetnijih

baroknih zdanja u Istri i na istočnoj obali Jadrana. Muzej koristi i dio Žute zgrade, među narodom najpoznatije kao sjedište nekadašnjeg Komiteta. Ta je impozantna zgrada izgrađena 1680. godine kao gradska žitnica (fontik). Potom je služila kao zalagaonica (Monte di pietà), da bi današnji izgled dobila 1869. godine kada je dograđena za sjedište okružnog suda. Radi se o zgradama koje su građene uz gradske zidine i nalazile su se na obali nekadašnjeg otoka do 1763. godine, kada je kanal zatrpan i otok spojen s kopnom.

Iznimni likovni fondus i oslici

"Ovom investicijom, vrijednom 1,14 milijuna kuna, koje su osigurali Ministarstvo kulture i medija i Grad Rovinj, Muzej poboljšava stanje svog objekta, a time i uvjete za čuvanje muzejskih predmeta. Od

raznih uloga suvremenog muzeja, javnosti je najmanje vidljiva njegova osnovna i najvažnija uloga, a to je dokumentiranje i primjereno čuvanje muzejskih predmeta kako bi ih sačuvali za buduće generacije", kaže ravnateljica Muzeja grada Rovinja Tajana Ujčić.

Rovinjki Muzej uz bogatu arheološku i povijesnu građu skrbi za iznimno bogat fondus od 2.408 jedinica likovnih djela. Radi se o slikama i skulpturama starih majstora te umjetninama moderne i suvremene umjetnosti, gdje spadaju i djela Rovinjskog likovnog kruga čiji je izbor nedavno predstavljen na izložbi Mijene/Maree u Muzeju suvremene umjetnosti Istre.

Prema dosadašnjim radovima konzervatorsko-restauratorskih istraživanjima započetim 2019. godine, utvrđeno je da je palača Califfi na drugom katu imala pro-

U tijeku su pripremni radovi za cjelovitu rekonstrukciju svih objekata u kojima djeluje Muzej

store reprezentativno-stambene namjene. Stručnjaci Odjela za zidno slikarstvo i mozaik Hrvatskog restauratorskog zavoda istaknuli su da su istraživanja rezultirala novim spoznajama, ne samo o baroknoj arhitekturi Istre, nego i o životu i stanovanju u Rovinju u 18. stoljeću. Posebno su iznenađenje bili novootkriveni oslici na zidovima, stropovima i drvenim vratima balkona i obiteljske kapelice. Nakon druge faze radova u 2020., postojeće sonde proširene su s ciljem utvrđivanja stupnja očuvanosti te izvornog izgleda oslika. Od rujna prošle godine sredstvima ministarstva i uz sufinanciranje Grada Rovinja u Zagrebu je u tijeku restauracija vrijednih baroknih vrata obiteljske kapelice i baroknih balkonskih vrata.

Cjelovita obnova muzeja

U 2021. na stropu su djelomično otkrivene manje vedute od kojih je jedna u relativno dobrom stanju i vjerojatno prikazuje neki od posjeda obitelji Califfi. Pravo iznenađenje bili su veduta Bala i arabeska arabeske, slične onima iz palače obitelji DeFranceschi u Segetu kraj Umaga, kao i obitelji Cesare iz Trsta u Savudriji. Za dvije središnje prostorije potvrđeno je da su nekada činile jedin-

stveni prostor koji je bio ukrašen s relativno dobro očuvanim dekorativnim, geometrijskim i floralnim motivima koji su okruživali centralni medaljon za koji smo mislili da prikazuje sveticu, vjerojatno sv. Eufemije. Višnja Bralić, glavna konzervatorica za pokretna kulturna dobra Ministarstva kulture i medija, inače Rovinjka, utvrdila je da se prema atributima

može zaključiti da se radi o prikazu grčke božice Atene.

- Sve ovo što se sada radimo su u stvari pripremni radovi za cjelovitu rekonstrukciju svih objekata u kojima djeluje Muzej, palače Califfi i susjednih zgrada. Dugoročan je cilj da Rovinjci i njihovi gosti dobiju muzej kakav zaslužuju, a koji se istovremeno uklapa i u strategiju razvoja grada i turizma.

Želja nam je svim posjetiteljima na cjelovit način predstaviti i dočarati kako je nastajala ljepota koju danas baštinimo i koja je temelj suvremenog razvoja Rovinja, što podrazumijeva prikazivanje povijesti Rovinja od prapovijesti do današnjice. Na ovom prostoru našim sugradanima i turistima predstaviti ćemo bogatstvo prošlost

Ravnateljica Muzeja Tajana Ujčić

MARINO MIROČIĆ

Jedna od najočuvanijih palača

Barokna palača Califfi, jedna od najočuvanijih iz tog doba na Jadranu, nalazi se na jednom od najznačajnijih dijelova kulturno-povijesne cjeline Grada Rovinja. Obitelj Califfi izgradila ju je na tada najatraktivnijoj lokaciji u gradu, na dijelu gradskih zidina između vrata sv. Damjana i vrata Valdibora - nasuprot Kule na mostu, koji je otok spajao s kopnom sve do 1763. godine, kada je kanal zatrpan a Rovinj postao poluotok. Godine 1637. jedna grana obitelji Califfi se iz Zadra preselila u Rovinj. Već 1639. godine Rafael Califfi oženio je Domenicu Santu, kcer pokojnog Zuanea di Vescovija, pripadnika rovinjskog najvišeg staleža, što mu je omogućilo sudjelovanje u Gradskom vijeću.

Od tada počinje nagli financijski i društveni uspon obitelji Califfi u Rovinju. O njihovom značaju i u 19. stoljeću svjedoče spomen-ploče o boravku pripadnika carsko-kraljevske obitelji Habsburg upravo u ovoj palači. Kroz vrijeme palača je u više navrata pregrađivana i dograđivana. Početkom 20. stoljeća u prizemlju su bile obrtničke radnje, a na katovima stanovi. Godine 1954. dio prvog kata dobio je muzejsku namjenu. Cijela je palača dobila muzejsku funkciju 1987. godine. Kompleksnim i značajnim zahvatima koji obuhvaćaju arheološka istraživanja u prizemlju i geomehnička istraživanja za potrebe izrade glavnog projekta rekonstrukcije muzeja ukupne su vrijednosti od 496.035 kuna koja financira Ministarstvo kulture i medija s iznosom od 250.000 kuna, dok preostali iznos pokriva Grad Rovinj.

i kulturu Rovinja od prapovijesti do suvremenosti, kaže Tajana Ujčić, najavljujući da će na drugom katu palače Califfi u budućem stalnom postavu muzeja biti interpretiran život najutjecajnijih rovinjskih obitelji od mletačkog razdoblja nadalje.

Od rujna prošle godine Hrvatski restauratorski zavod nastavio je s otkrivanjem zidnih oslika. Radove u vrijednosti od 100.000 kuna financirani su iz sredstva koja Hrvatski restauratorski zavod osigurava Ministarstvo kulture i medija. Iz istog izvora i uz sufinanciranje Grada Rovinja u Zagrebu je u tijeku restauracija baroknih vrata obiteljske kapelice i baroknih balkonskih vrata.

Ostaci kasnoantičkih objekata

Opsežni arheološki radovi koje provodi Služba za arheološku baštinu Hrvatskog restauratorskog zavoda obuhvaćaju cijelo prizemlje palače Califfi. Započeli su krajem studenog prošle godine pod vodstvom dr. sc. Josipa Višnjica, voditelja Odjela za kopnenu arheologiju Hrvatskog restauratorskog zavoda. U stručnoj ekipi su arheolozi Siniša Pamić, Mateja Baričević, David Fudurić, Tina Bartić i Elena Rudan, a popratne građevinske radove obavlja žminjska tvrtka Kapitel.

- Pozicija palače Califfi, koja danas ne ostavlja dojam osobito značajne lokacije u urbanističkom smislu, kroz povijest je imala bit-

no drugačiji značaj. Recentni arheološki nalazi to dokazuju, a da bi ova lokacija u arheološkom smislu mogla biti iznimno zanimljiva nagovijestili su rezultati probnih arheoloških sondiranja koje je Hrvatski restauratorski zavod proveo 2019. godine u sklopu izrade Konzervatorske podloge za zgradu, kaže Josip Višnjic.

Višnjic napominje da je pozicija na kojoj je današnja palača Califfi dio nekadašnjeg otoka koji je svojom konfiguracijom nudio najpovoljnije uvjete za gradnju različitih urbanih sadržaja. Tako su prilikom sadašnjih istraživanja otkriveni ostatci kasnoantičkih stambenih objekata, koji pripadaju periodu povratka stanovnika na otok koji je tijekom antičkog perioda bio naseljen. Prethodno je, naime, na otoku funkcioniralo prapovijesno naselje, čiji tragovi za sadašnjih radova još nisu otkriveni.

Veza s Afrikom, Egejom i Levantom

- Nesigurna vremena kasne antike nagnala su okolno stanovništvo da potražni siguran zaklon na obližnjem otoku, a taj proces ujedno predstavlja začetak formiranja Rovinja koji se od tada kontinuirano nastavio razvijati do danas. S obzirom na sačuvane ostatke možemo zaključiti da se radilo o solidnoj gradnji u kamenu koja se oslanjala na antičke tradicije, ističe Višnjic.

O uklopljenosti naselja u još uvijek žive antičke kulturne i trgovačke tokove svjedoče i brojni prikupljeni pokretni arheološki nalazi.

Detalji s kompleksnog postupka uređenja Muzeja

Radovi pod vodstvom dr. sc. Josipa Višnjica, voditelja Odjela za kopnenu arheologiju Hrvatskog restauratorskog zavoda

Medu njima dominiraju keramički nalazi lokalne produkcije, ali i brojni ulomci amfora u kojima su transportirani agrarni proizvodi koji su do Rovinja stizali iz udaljenih područja sjeverne Afrike, Egeja i Levanta. O gospodarskim aktivnostima ondašnjih stanovnika svjedoče keramički pršljeni, odnosno utezi ribarskih mreža i tkalačkih stanova ili primjerice ka-

meni žrvanj korišten za preradu žitarica.

- Daljnji razvoj naselja rezultirao je izgradnjom snažnih srednjovjekovnih gradskih bedema, čije je debljina iznosila oko dva metra. Osim toga, ispred tadašnjih bedema formirana je i svojevrsna riva korištenjem većih kamenih blokova neposredno uz gradske bedeme. Temeljem toga možemo pretpostaviti

da je udaljenost otočnog naselja od kopna bila minimalno 30 metara.

Ostaci spomenutih srednjovjekovnih bedema zabilježeni su na crtežima grada inženjera Francesca Tensinija iz 1619. godine. Do tog je vremena međutim urbana zona proširena istočnije od bedema formiranjem predzida. Riječ je dijelu grada nastalog nasipavanjem terena čime je značajno smanje-

Četverogodišnji radovi na zgradama muzeja

Snimak postojećeg stanja i Konzervatorski elaborat za Palaču Califfi izradeni su 2018. godina. Sljedeće godina Hrvatski restauratorski zavod odradio je konzervatorsko-restauratorska, građevinska i arheološka istraživanja te izradio pripadajući elaborat. Pri konzervatorsko-restauratorskim istraživanjima utvrđen je izvorni prostorni raspored palače i njezino prvotno oblikovanje. Posebno iznenađenje bile su sonde koje su otkrile oslike na zidovima i stropovima prostorija na drugom katu.

Istraživanja su rezultirala novim spoznajama pa su 2020. izradeni idejno rješenje i idejni projekt rekonstrukcije palače Califfi i dijelova unutar volumena susjednih zgrada, čiji su autori stručnjaci zagrebačke Matrice arhitekture. Hrvatski restauratorski zavod započeo je otvarati zidne oslike na drugom katu (piano nobile) kako bi se u budućnosti mogli prezentirati, kao i s restauracijom drvenih baroknih vrata balkona i obiteljske kapele. U svrhu izrade glavnog i izvedbenog projekta provedeni su arheološki i geomehnički istražni radovi koji su dali rezultate koji će znatno utjecati na planirani tijek obnove.

na udaljenost između otoka i kopna, a što je omogućilo izgradnju mosta na toj poziciji. Slojevi tada nastalih nasipa dokumentirani su prilikom arheoloških istraživanja. Završna faza razvoja ove mikrolokacije, dokumentirana kroz arheološke nalaze, povezana je s izgradnjom palače Califfi krajem 17. stoljeća, kaže Višnjić.

Pravo iznenađenje - grobna cjelina

U narednom razdoblju predstoji završni dio terenskih istraživanja koji donosi osobitu zanimljivost. Naime, još prilikom probnih sondiranja provedenih prije nešto više od dvije godine ustanovljeno je kako se uz srednjovjekovnu rivu

nalazi grobnica s višestrukim ukopima. Prilikom predstojećih istraživanja arheolozi će napokon biti u mogućnosti cjelovito istražiti grobnu cjelinu te na taj način utvrditi kada su pokojnici sahranjeni, način na koji su skončali i potencijalno utvrditi zašto je upravo ova pozicija odabrana za njihov ukop.

- Već sada možemo reći da se radi o nalazima koji imaju iznimnu važnost za istraživanje i poznavanje povijesti i urbanističkog razvoja Rovinja. Također, riječ je o nalazima koji imaju i širi znanstveni značaj jer nam rasvjetljavaju slabo poznate fenomene poput formiranja kasnoantičkih naselja ili utvrđivanja srednjovjekovnih naselja, zaključuje Josip Višnjić.